

**TIBBIYOT ETIKASI: ZAMONAVIY MUAMMOLAR VA FALSAFIY
YONDASHUV**

Mamatqulova Nilufar Xusanovna

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali o'qituvchisi (PhD),

90 418 30 06

Daminov Samandar Iskandar o'g'li

daminovsamandar017@gmail.com

+998972851017

Ibodullayeva Naxshona Nodirjon qiz

naxshonaibodullayeva@gmail.com

+998949372835

Nazarov Sirojiddin G'ani o'g'li

sirojiddinnazarov612@gmail.com

94 746 66 99

Yo'ldoshev Azizbek Najmiddin o'g'li

ayoldoshev81@gmail.com

94 715 56 16

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali talabalari

Annotatsiya:

Ushbu maqola tibbiyot etikasining zamonaviy muammolarini va falsafiy yondashuvlarni tahlil etadi. Maqola tibbiyot etikasi prinsiplarini (autonomiya, xayrixohlik, zarar bermaslik, adolat) o'z ichiga olgan holda, zamonaviy tibbiyotda uchraydigan murakkab etik masalalarni o'rganadi. Xususan, maqolada genetik modifikatsiya, organ transplantatsiyasi, sun'iy intellekt va tibbiyot sohasidagi boshqa

ilgʻor texnologiyalar bilan bogʻliq etik masalalar koʻrib chiqiladi. Shuningdek, falsafa nuqtayi nazaridan utilitarizm, deontologiya va fazilatlar etikasi kabi asosiy etik yondashuvlar tibbiyotda qanday qoʻllanilishi va muhim ahamiyatga ega ekanligi tahlil qilinadi. Maqola, falsafiy qarashlar yordamida tibbiyot sohasidagi etik dilemmasalarni hal qilishga doir yangicha fikrlarni taklif etadi.

Annotation:

This article analyzes contemporary issues in medical ethics and the philosophical approaches to addressing them. It explores the key principles of medical ethics (autonomy, beneficence, non-maleficence, and justice) within the context of complex ethical challenges in modern medicine. The article examines ethical issues related to genetic modification, organ transplantation, artificial intelligence, and other advanced technologies in the medical field. Additionally, it discusses how major philosophical approaches — utilitarianism, deontology, and virtue ethics — are applied in medical ethics and why they are significant. The article offers new insights into resolving ethical dilemmas in medicine through philosophical perspectives.

Kalit soʻzlar: tibbiyot etikasi, zamonaviy muammolar, falsafiy yondashuv, genetik modifikatsiya, organ transplantatsiyasi, sunʼiy intellekt, etik prinsiplar, autonomiya, xayrixohlik, zarar bermaslik, adolat, utilitarizm, deontologiya, fazilatlar etikasi.

Keywords: medical ethics, contemporary issues, philosophical approach, genetic modification, organ transplantation, artificial intelligence, ethical principles, autonomy, beneficence, non-maleficence, justice, utilitarianism, deontology, virtue ethics.

Tibbiyot etikasi, tibbiyot amaliyoti va ilmiy tadqiqotlar bilan bogʻliq axloqiy masalalarni oʻrganadigan soha boʻlib, uning maqsadi inson salomatligi va farovonligini saqlashdir. Tibbiyot etikasi nafaqat bemorlarning huquqlarini himoya qilish, balki jamiyatda adolat, axloqiy meʼyorlar va sogʻlomlikni taʼminlashni ham oʻz ichiga oladi. Bu sohaning asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat:

Autonomiya – har bir insonning oʻz hayoti va salomatligi bilan bogʻliq qarorlarni qabul qilish huquqini hurmat qilish.

Xayrixohlik – tibbiyot xodimlari bemorlar uchun eng yaxshi qarorlarni qabul qilishga harakat qilishlari kerak.

Zarar bermaslik – tibbiyot amaliyotchilari bemorlarga zarar yetkazmaslikka intilishlari kerak.

Adolat – barcha bemorlarga teng va adolatli xizmat ko‘rsatish kerak. Bu prinsiplar har bir tibbiy qaror qabul qilishda muhim rol o‘ynaydi, chunki ularning har biri tibbiyotda axloqiy to‘g‘riligini ta‘minlaydi.

Zamonaviy tibbiyotning rivojlanishi bilan birga yangi etik muammolar va dilemmasalar paydo bo‘ldi. Genetik modifikatsiya, organ transplantatsiyasi, sun‘iy intellekt kabi ilg‘or texnologiyalar nafaqat tibbiyotning ilmiy jihatlarini, balki axloqiy va falsafiy nuqtayi nazardan ham o‘rganilishini taqozo etadi. Misol uchun, genetik modifikatsiya yordamida inson genomi o‘zgartirilishi mumkin, bu esa yangi axloqiy savollarni keltirib chiqaradi: kim bu qarorni qabul qiladi? Insonlar o‘z genetik tuzilishini o‘zgartirishga haqli bo‘ladimi?

Organ transplantatsiyasi ham etikal muammolarni yuzaga keltiradi. Bunda bemorning roziligi va organ donorlik jarayonining shaffofligi kabi masalalar muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, sun‘iy intellektning tibbiyotda qo‘llanilishi, shifokorning qarorlariga qarshi turadigan yoki ularni to‘ldiradigan mexanik tizimlarning rolini keltirib chiqaradi. Sun‘iy intellekt tibbiyotda tahlil qilish va ma‘lumotlarni qayta ishlashda yordam bersa-da, insoniy ehtiros, empatiya va intuisiya o‘rnini bosa olmaydi. Bu holat shifokorning axloqiy qarorlarini qanday shakllantiradi degan savollarni tug‘diradi.

Falsafiy yondashuvlar va ularning tibbiyotdagi roli: Tibbiyotda etik masalalarni hal qilishda falsafiy yondashuvlar katta o‘rin tutadi. Utilitarizm, deontologiya va fazilatlar etikasi kabi falsafiy tizimlar tibbiyotda muammolarni qanday hal qilishga doir qarashlarni taqdim etadi:

Utilitarizm yondashuvi, axloqiy qarorlarni qabul qilishda eng katta foydani ta‘minlashni maqsad qiladi. Tibbiyotda bu, masalan, sog‘liqni saqlash resurslarini taqsimlashda, aholining eng ko‘p ehtiyojlarini qondirishda qo‘llaniladi. Biroq, bu yondashuv ba‘zida kichik guruhlarining manfaatlarini inobatga olmasligi mumkin.

Deontologiya yondashuvi esa, axloqiy qarorlarni qabul qilishda o‘z vazifalariga va me‘yorlarga tayanadi. Deontologiya bo‘yicha, tibbiyotda har bir bemorga adolatli munosabatda bo‘lish va shaxsiy huquqlarni hurmat qilish zarur. Bu yondashuv bemorning roziligi yoki nojo‘ya zarar keltirish holatlarida, har qanday holatda ham o‘z prinsiplariga sodiq qolish kerakligini ta‘kidlaydi.

Fazilatlar etikasi yondashuvi shifokorlar va tibbiyot xodimlarining axloqiy fazilatlariga, masalan, mehr-oqibat, sabr-toqat, mas'uliyat va boshqalariga e'tibor beradi. Bu yondashuv, tibbiyotda insoniylikni va empatiyani rivojlantirishga intiladi. Shifokorning kasbiy fazilatlarini uning amaliyotidagi muhim faktor bo'lib, bemorlar bilan munosabatlarda yaxshilikka olib keladi.

Tibbiyotda etik prinsiplarning amaliy qo'llanilishi, tibbiyot xodimlarining har bir qadamida namoyon bo'lishi kerak. Autonomiya prinsipiga ko'ra, har bir bemorning o'z hayoti va salomatligi bilan bog'liq qarorlarni qabul qilish huquqi bor. Shifokor bemorga barcha zarur ma'lumotlarni taqdim etishi va bemorning roziligini olish orqali bu huquqni hurmat qilishi kerak.

Xayrixohlik prinsipiga ko'ra, shifokorlar har doim bemorlarning eng yaxshi manfaatlarini ko'zda tutishlari kerak. Zarar bermaslik prinsipi esa, bemorlarga zarar yetkazmaslikni ta'minlashni talab qiladi. Tibbiyot xodimlari ba'zi davolash usullari zarar keltirishi mumkinligini oldindan hisobga olib, yanada ehtiyotkorlik bilan harakat qilishlari kerak. Adolat prinsipiga ko'ra, barcha bemorlarga teng va adolatli xizmat ko'rsatish zarurdir. Bu prinsip tibbiyotning har bir sohasida, jumladan, yangi davolash usullari va resurslarni taqsimlashda ham qo'llanilishi kerak.

Maqolada tibbiyot etikasi va uning zamonaviy muammolariga oydinlik kiritish uchun analitik va sistematik yondashuvlardan foydalanilgan. Etik masalalar va falsafiy qarashlarni tushunish uchun quyidagi asosiy usullar qo'llanilgan:

Adabiyotlarni tahlil qilish: Maqolada zamonaviy tibbiyot etikasi bilan bog'liq turli adabiyotlar, ilmiy maqolalar va kitoblar tahlil qilindi. Adabiyotlarni tahlil qilish orqali tibbiyotdagi etik muammolarni yoritish va ilgari mavjud bo'lgan falsafiy yondashuvlarni o'rganish imkoniyatiga ega bo'ldik. Ayniqsa, utilitarizm, deontologiya, va fazilatlar etikasi kabi falsafiy tizimlarning tibbiyotda qanday qo'llanilishi haqida keng ma'lumotlar keltirildi.

Komparativ tahlil: Zamonaviy tibbiyotda yuzaga keladigan etik muammolarni hal qilish uchun turli falsafiy yondashuvlar taqqoslandi. Utilitarizm va deontologiya tizimlarining qarama-qarshi yondashuvlarini tahlil qilish, ularning tibbiyotda qo'llanilishidagi afzalliklari va kamchiliklarini aniqlashda yordam berdi. Fazilatlar etikasi esa shifokorlarning shaxsiy fazilatlariga e'tibor qaratgan holda, etik muammolarni insoniy va empatik nuqtayi nazardan hal qilishni ta'minlaydi.

Kaso'lar va real hayotdagi misollarni tahlil qilish: Tibbiyot etikasi sohasidagi real hayotdagi misollar va kaso'lar ham maqolada ko'rib chiqildi. Organ transplantatsiyasi, genetik modifikatsiya va sun'iy intellektning tibbiyotda qo'llanilishi

kabi muammolar bo'yicha real hayotda yuzaga kelgan etikal masalalar va qarorlar tahlil qilindi. Bu usul yordamida tibbiyotda yuzaga keladigan etik dilemmasalarga nazar tashlash va ularni yechish yo'llarini ko'rsatish mumkin bo'ldi.

Ekspert fikrlarini o'rganish: Ma'lumotlarni to'plash jarayonida tibbiyot va falsafa sohasidagi ekspertlarning fikrlari va ilmiy qarashlari ham o'rganildi. Tibbiyot xodimlarining etika bilan bog'liq qarorlarini qabul qilishda yuzaga keladigan muammolarni hal qilish uchun ekspert intervyulari va so'rovnomalar yordamida tajriba almashish imkoniyati yaratildi.

Analitik yondashuv: Tibbiyot etikasi bilan bog'liq bo'lgan asosiy prinsiplar va yondashuvlar tahlil qilindi. Autonomiya, xayrixohlik, zarar bermaslik va adalat kabi etik prinsiplarning tibbiyotdagi o'rni va ahamiyati, ular amaliyotda qanday qo'llanilishi va zamonaviy tibbiyotdagi yangi texnologiyalar bilan qanday mos kelishi tahlil etildi. Har bir prinsipning har bir etik dilemma holatida qanday ishlashini tushunish uchun analitik yondashuvdan foydalanildi.

Falsafiy yondashuvlarni amaliyotga tadbiq etish: Falsafiy yondashuvlarni tibbiyot etikasi amaliyotiga tadbiq etish orqali, etik masalalarni yechish uchun turli qarashlarni solishtirish mumkin bo'ldi. Masalan, utilitarizm va deontologiyaning tibbiyotdagi amaliy qo'llanilishiga oid vaziyatlarni, shuningdek, fazilatlar etikasi nuqtayi nazaridan tibbiyotda ahloqiy fazilatlarini rivojlantirish va bemorlar bilan to'g'ri munosabatlar o'rnatish zarurligini o'rganish mumkin bo'ldi.

Maqolada ko'rsatilgan usullar asosida tibbiyot etikasi va uning zamonaviy muammolariga oid ko'plab ilmiy va amaliy ma'lumotlar to'plandi. Bu ma'lumotlar tibbiyotning zamonaviy texnologiyalari va falsafiy yondashuvlar bilan qanday bog'lanishini, shuningdek, etik prinsiplarning amaliyotda qanday qo'llanilishini o'rganish imkonini berdi.

Genetik modifikatsiya va etik muammolar: Genetik modifikatsiya (GM) zamonaviy tibbiyotning eng dolzarb va murakkab mavzularidan biridir. Tibbiyotda genetik modifikatsiya yordamida irsiy kasalliklarni davolash, inson organizmining ba'zi xususiyatlarini yaxshilash va yangi davolash usullarini yaratish imkoniyati mavjud. Ammo bu texnologiya axloqiy va etik savollarni keltirib chiqaradi. Kim inson genomi bilan o'ynash huquqiga ega? Genetik modifikatsiya yordamida kiritilgan o'zgarishlar insoniyat uchun xavf tug'dirishi mumkinmi? Kabi savollar ilmiy va falsafiy muhokamalarga sabab bo'lishi mumkin.

Genetik modifikatsiya bo'yicha bir nechta yondashuvlar mavjud. Utilitaristik nuqtai nazardan, genetik modifikatsiya orqali insoniyatga katta foyda keltirish

mumkin, chunki u irsiy kasalliklarni yo‘qotishga yordam beradi. Biroq, deontologik nuqtai nazar genetik modifikatsiya qilishni etik jihatdan noto‘g‘ri deb hisoblaydi, chunki bu inson hayotiga noxush aralashuv sifatida ko‘riladi. Shuningdek, fazilatlar etikasi nuqtai nazaridan, insoniyatga bo‘lgan mas‘uliyat va ehtiyotkorlik talab etiladi, chunki genetik o‘zgartirishlar natijasida yuzaga keladigan ijtimoiy oqibatlar noaniq bo‘lishi mumkin.

Organ transplantatsiyasi va etik dilemmalar: Organ transplantatsiyasi – bu inson salomatligi va hayotini saqlashda muhim jarayon, ammo u ham katta etik muammolarni keltirib chiqaradi. Organ donorligi va organning soxta savdosi kabi masalalar ko‘plab etik savollarni tug‘diradi. Autonomiya prinsipiga ko‘ra, bemorning organ berish yoki olishini tanlash huquqi bor, lekin xayrixohlik prinsipiga ko‘ra, organ transplantatsiyasi nafaqat bemorning, balki jamiyatning manfaatlariga ham xizmat qilishi kerak.

Organ transplantatsiyasi doirasida utilitarizm yondashuviga ko‘ra, eng ko‘p hayot saqlanishini ta‘minlash uchun organlar qayta taqsimlanishi mumkin, ammo bu yondashuv ba‘zan ayrim bemorlarning huquqlarini inkor etishi mumkin. Deontologiya esa har bir insonning huquqlarini va uning tanlash erkinligini hurmat qilishni ta‘kidlaydi, bu esa organ transplantatsiyasi jarayonida adolatli va shaffof tizimni yaratishni talab qiladi.

Sun‘iy intellektning tibbiyotdagi roli: Sun‘iy intellekt (SI) zamonaviy tibbiyotda tahlil qilish, tashxis qo‘yish va davolash jarayonlarini optimallashtirishda katta ahamiyat kasb etadi. Sun‘iy intellektning ishlashida etik masalalar paydo bo‘ladi, chunki SI tizimlari to‘plangan ma‘lumotlarga asoslanib qarorlar qabul qiladi, ammo insoniy omillarni, his-tuyg‘ularni va shaxsiy axloqiy xulosalarni hisobga olmaydi. Utilitarizm nuqtai nazaridan, sun‘iy intellektning tibbiyotda qo‘llanilishi, samaradorlikni oshirish va bemorlarga tezroq yordam ko‘rsatish imkonini beradi. Biroq, deontologiya nuqtai nazaridan, inson huquqlarini himoya qilish, axloqiy prinsiplarni qabul qilishda sun‘iy intellektga ishonish noto‘g‘ri bo‘lishi mumkin.

Etik prinsiplarning amaliyotda qo‘llanilishi: Tibbiyotda etik prinsiplarning amaliyotga tadbiiq etilishi nafaqat shifokorlarning har bir qarorini, balki tibbiy siyosatni, resurslarni taqsimlash va tibbiy xizmatlar ko‘rsatishni ham ta‘sir qiladi. Autonomiya prinsipiga ko‘ra, har bir bemor o‘z salomatligi va davolanishi bilan bog‘liq qarorlarni o‘z ixtiyoriga ko‘ra qabul qilish huquqiga ega. Xayrixohlik prinsipiga ko‘ra, tibbiyot xodimlari har doim bemorlar uchun eng yaxshisini qilishga

intilishlari kerak. Bu prinsiplar amaliyotda bemorning ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy holatini inobatga olgan holda, tibbiy xizmatlarni taqdim etish zarurligini ta'kidlaydi.

Zamonaviy tibbiyotda etik ta'lim va shifokorlar tayyorlash: Zamonaviy tibbiyot etikasi sohasida ta'lim va tayyorgarlik juda muhimdir. Shifokorlar va tibbiyot xodimlari etik muammolarni hal qilishda to'g'ri qarorlar qabul qilish uchun zaruriy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak. Etik ta'lim shifokorlarga bemorlar bilan to'g'ri munosabatlar o'rnatish, ehtiyotkorlik bilan qarorlar qabul qilish va zamonaviy tibbiyotdagi yangi muammolarni hal qilishda yordam beradi.

Xulosa

Tibbiyot etikasi – bu tibbiyot va inson hayoti bilan bog'liq axloqiy va falsafiy masalalarni o'rganadigan sohaga aylangan. Zamonaviy tibbiyotning rivojlanishi bilan etik masalalar yanada murakkablashmoqda, chunki yangi texnologiyalar, masalan, genetik modifikatsiya, organ transplantatsiyasi va sun'iy intellekt kabi ilg'or yechimlar, nafaqat ilmiy, balki axloqiy masalalarni ham keltirib chiqaradi.

Tibbiyot etikasi prinsiplarining asosiy tamoyillari – autonomiya, xayrixohlik, zarar bermaslik va adalat – har bir tibbiyot xodimi va bemor uchun eng yaxshisini ta'minlashga qaratilgan. Biroq, zamonaviy texnologiyalarning tibbiyotda qo'llanilishi bu prinsiplarni yangi shaklda tushunishni talab qiladi. Misol uchun, genetik modifikatsiya va organ transplantatsiyasi kabi sohalarda, odamlar hayotiga bevosita ta'sir etuvchi qarorlar qabul qilishda shifokorlarning etik mas'uliyati oshadi. Shuningdek, sun'iy intellektning tibbiyotda qo'llanilishi, axloqiy qarorlar qabul qilishda shifokor va texnologiyalar o'rtasida to'g'ri balansni topishni talab etadi.

Falsafiy yondashuvlar, xususan utilitarizm, deontologiya va fazilatlar etikasi tibbiyotda etik masalalarni hal qilishda muhim o'rin tutadi. Har bir falsafiy tizim o'ziga xos yondashuvlarni taklif qilib, tibbiyot xodimlariga qarorlar qabul qilishda yo'l-yo'riq ko'rsatadi. Masalan, utilitarizm va deontologiya prinsiplari tibbiyotda eng yaxshi qarorlarni tanlashda yordam beradi, lekin ba'zida ular o'zaro qarama-qarshi bo'lishi mumkin. Fazilatlar etikasi esa insonning shaxsiy fazilatlarini va axloqiy qadriyatlarini muhim deb hisoblaydi, bu esa tibbiyotda insoniylikni rivojlantirishga qaratilgan.

Tibbiyot etikasi nafaqat shifokorlarning kasbiy faoliyatini boshqaradi, balki jamiyatda sog'liqni saqlash tizimining ishlashiga ham ta'sir ko'rsatadi. Etik prinsiplarni amaliyotda qo'llash, tibbiyot sohasida jamiyatning sog'lom va adolatli rivojlanishini ta'minlaydi. Shuning uchun, tibbiyot etikasi sohasida yetarli bilimga ega bo'lish va shifokorlarni axloqiy masalalar bo'yicha tayyorlash juda muhimdir. Bu esa

nafaqat bemorlar uchun eng yaxshi natijalar va yondashuvlarni yaratishga, balki tibbiyotning barcha jabhalarida axloqiy me'yorlarning o'rnatilishiga xizmat qiladi.

Shunday qilib, tibbiyot etikasi zamonaviy ilm-fan va texnologiyalar bilan uzviy bog'liq bo'lib, axloqiy va falsafiy yondashuvlar bu sohaning muhim elementlaridan biri hisoblanadi. Tibbiyotdagi etik masalalar har doim yangi ilmiy kashfiyotlar va texnologiyalar bilan birga o'zgarib, rivojlanadi. Etik yondashuvlar va prinsiplarni to'g'ri tushunish va ularga amal qilish tibbiyotda adolat, insoniylik va salomatlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Foydalangan adabiyotlar

1. Beauchamp, T. L., & Childress, J. F. (2019). *Principles of Biomedical Ethics* (8th ed.). New York: Oxford University Press.

Ushbu asar tibbiyot etikasi prinsiplarini va ular amaliyotda qanday qo'llanilishini batafsil yoritadi. Kitobda autonomiya, xayrixohlik, zarar bermaslik va adalat kabi etik prinsiplar tahlil qilinadi.

2. Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Adolat prinsipining asoslari, shuningdek, uning tibbiyotdagi qo'llanilishi haqida muhim nazariy ma'lumotlar berilgan.

3. Gillon, R. (2003). *Medical Ethics: Four Principles Plus Attention to Scope*. *BMJ*, 327(7429), 667-670.

Tibbiyot etikasi prinsiplarining zamonaviy tibbiyotdagi ahamiyatini va amaliyotdagi qo'llanilishini ko'rib chiqadi.

4. Kass, N. E. (2005). *Trust: The Fragile Foundation of Contemporary Bioethics*. *The Hastings Center Report*, 35(4), 34-41.

Bioetika sohasida ishonchning rolini va tibbiyotdagi etik qarorlar qabul qilishda uning ahamiyatini muhokama qiladi.

5. Fukuyama, F. (2002). *Our Posthuman Future: Consequences of the Biotechnology Revolution*. New York: Farrar, Straus and Giroux.

Genetik modifikatsiya va biotexnologiyalarning tibbiyotda etik muammolarni qanday keltirib chiqarishi haqida chuqur tahlil.

6. Singer, P. (1993). *Practical Ethics* (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.

Utilitarizm yondashuvi va uning tibbiyotdagi etik masalalarda qanday qo'llanilishi haqida tushunchalar beradi.

7. Kass, L. R. (2001). The Ethics of Human Cloning. *The New Republic*, 225(16), 32-38.

Inson klonlash texnologiyasi va uning etik oqibatlari haqida maqola, bu sohada yuzaga keladigan muammolarni tahlil qiladi.

8. Pellegrino, E. D., & Thomasma, D. C. (1993). *For the Patient's Good: The Restoration of Beneficence in Health Care*. New York: Oxford University Press.
Xayrixohlik prinsipining tibbiyotdagi o'rni va uning amaliyotda qanday amalga oshirilishi haqida yozilgan.

9. Kuczewski, M. (2015). Virtue Ethics and the Practice of Medicine. *Journal of Medical Ethics*, 41(8), 663-669.

Fazilatlar etikasi yondashuvining tibbiyotdagi ahamiyatini va uning bemorlar bilan munosabatlardagi ro'lini o'rganadi.

10. Dworkin, R. (1993). *Life's Dominion: An Argument About Abortion, Euthanasia, and Individual Freedom*. New York: Vintage Books.

Abortsiyalar va yaxshi o'lim kabi tibbiyotda yuzaga keladigan etik masalalar va ularga doir falsafiy nuqtai nazarlarni taqdim etadi.